

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

Buxoro davlat universiteti

<p>"KELISHILGAN" Sport faoliyati va pedagogika fakulteti dekani A.Sh. Inoyatov " 2024-y.</p>	<p>"KELISHILGAN" O'quv ishlari bo'yicha prorektor M.G. Jumayev " 2024-y.</p>
--	--

5111700-Boshlang'ich ta'lim va sport tarbiyasi bo'yicha ta'lim yo'nalishi
bitiruvchilari uchun ixtisoslik fanlaridan
Yakuniy davlat attestatsiyasi imtihon
DASTURI

- 3.00. Ixtisoslik fanlari:
- 3.01. Ona tili va bolalar adabiyot
  - 3.04. Umumiy pedagogika
  - 3.06. Ona tili o'qitish metodikasi
  - 3.07. Matematika o'qitish metodikasi

ANNOTATSIYA

Mazkur dastur Buxoro davlat universiteti 5111700-boshlang'ich ta'lim, sport-tarbiyaviy ish yo'nalishi bo'yicha ta'lim olayotgan bakalavrlarning ixtisoslik fanlaridan davlat attestatsiyasi dasturidir.

Tuzuvchilar:	A.R.Hamroyev, Boshlang'ich ta'lim kafedrasimudiri, p.f.d. (DSc), professor
	R.R.Xalilova, Boshlang'ich ta'lim kafedrasidotseinti, f.f.f.d. (PhD)
	A.Sh.Husenova, Boshlang'ich ta'lim kafedrasikatta o'qituvchisi, p.f.f.d (PhD)
Taqrizchilar:	N.Adizova, Buxoro davlat pedagogika institutidotseinti, f.f.f.d.(PhD)
	Sh.Nusratova, Buxoro shahar 31-maktabo'qituvchisi

Imtihon dasturi Buxoro davlat universiteti Kengashida ko'rib chiqilgan va tasdiqlangan.

2024-yil "30" 03 dagi 8 - sonli bayonnoma.

KIRISH

1.1. O'quv fanining dotzarbligini va olti kasbiy ta'limdagi o'rni.

Ushbu dastur ona tili va adabiyot, umumiy pedagogika, ona tili va matematika o'qitish metodikasining tarixi va rivojlanishi, ona tili ta'limi sohasini tashkil etish shakllari va mazmuni, o'qitish usullari kabi masalalarni gamrab olgan.

Ona tili va adabiyot, umumiy pedagogika, matematika o'qitish metodikasi, ona tili o'qitish metodikasi fani pedagogik fanlardan biri bo'lib, boshlang'ich sinflarda ona tili ta'limi sohasi doirasidagi predmetlarni o'qitish usullarini yoritib beradi. O'quvchilarning tildan muhim tushunchalar tizimini o'zlashtirishlarini, nutqqa, o'qishga, yozishga oid ko'nikma va malakalarni egallashlarini ta'minlaydi. Bu ko'nikma va malakalar o'rta maktabda boshqa fanlarni muvaffaqiyatli o'zlashtirishga zamin hozirlaydi. Ona tilining tarbiyaviy ahamiyati juda katta bo'lib, o'quvchilarning dunyoni bilishiga, odamiylik munosabatlarini, fan va madaniyatni egallashlariga yo'l ochadi. Shu bilan birga O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonunida qayd qilinganidek, "Boshlang'ich ta'lim umumiy o'rta ta'lim olish uchun zarur bo'lgan savodxonlik, bilim va ko'nikma asoslarini shakllantirishga qaratilgan". O'quvchilarni umumiy o'rta ta'limga tayyorlashni ona tili ta'limisiz amalga oshirib bo'lmaydi. Metodika fanini o'rganish talabalarni kichik yoshdagi bolalarni o'qitish va tarbiyalashga doir masalalarni mustaqil va ongli hal etishga tayyorlash, shuningdek, ta'lim va tarbiya nazariyasi va amaliyotni mustaqil o'rganishni davom ettirish uchun, yangi nashr etilgan metodik adabiyotlarni o'qish uchun, yozish tajribasini tarkibiy baholash va umumlashtirish uchun zarur bo'lgan ko'nikmalar bilan qurollantiradi.

Ona tili va adabiyot, matematika o'qitish metodikasi, Ona tili metodikasi fanini puxta o'zlashtirish nazariy materiallarni bilish bilan birga, talabalarining pedagogik amaliyoti davrida va universitetni bitirgandan keyingi ishlarda ko'nikma sifatida xizmat qiladi.

1.2. O'quv fanining maqsad va vazifasi

Fanning maqsadi – talabalarni boshlang'ich sinflarda Ona tili va adabiyot, umumiy pedagogika, matematika o'qitish metodikasi, ona tili o'qitish metodikasi fanlarining mazmuni va vazifalari, o'qitish usullari, ta'limiy vositalar bilan tanishtirish va ularni ta'lim jarayoniga tatbiq etish bo'yicha bilim, ko'nikma va malakalarni shakllantirishdir.

Fanning vazifalari :

1. Talabalarni Ona tili va adabiyot, umumiy pedagogika, matematika o'qitish metodikasi, ona tili ta'limi sohasi bo'yicha davlat ta'lim standarti va o'quv dasturining mazmuni va talablari, shuningdek, maktab darsliklari mazmuni va metodik tuzilishi bilan tanishtirish; boshlang'ich ta'limda o'quvchilarni husnixatga o'rgatishning metod va usullarini o'rgatish.
2. Talabalarni boshlang'ich sinflarda Ona tili va adabiyot, umumiy pedagogika, matematika o'qitish metodikasi, ona tilini o'qitish metodikasi fanidan kerakli bo'lgan qo'shimcha materiallar, imloviy mashqlar, diktanlar, grammatik tahlil, qayta hikoyalash va bayon uchun matnlarni, insho uchun mavzu va materiallarni tanlash hamda ko'rgazma, texnik vositalardan foydalanishga o'rgatish.

3.03. Ona tili va bolalar adabiyoti, 3.04. Umumiy pedagogika, 3.06. Ona tili o'qitish metodikasi, 3.07. Matematika o'qitish metodikasi umumkasbiy fanlari bo'yicha o'tkaziladigan yakuniy davlat attestatsiyasi sinovi yozma ishtarini

BAHOLASH MEZONI

3.03. Ona tili va bolalar adabiyoti, 3.04. Umumiy pedagogika, 3.06. Ona tili o'qitish metodikasi, 3.07. Matematika o'qitish metodikasi umumkasbiy fanlaridan bakalavriat yo'nalishlariga yakuniy davlat attestatsiyasi sinovi yozma usulda o'tkaziladi. Har bir variant 5 savoldan iborat. Variantdagi 5 ta savolning har biridan olish mumkin bo'lgan maksimal ball 20 ga teng bo'lib, jami 100 ball to'plash mumkin.

Har bir savolga javob to'g'ri va to'liq yoritilsa, ixtisoslik fanlarga doir zamonaviy nazariyalarni bilishi, mustaqil, aniq fikrlar asosida muammolarga ijodiy yondashgan holda yoritilsa, javobda mantiqiy yaxlitlikka erishilgan bo'lsa, o'zlashtirish ko'rsatkichi 17,2-20 ball oralig'ida baholanadi.

Savolga to'g'ri javob yozilsa, ixtisoslik faniga oid mulohazalar ilmiy-amaliy jihatdan asosli mantiqli yoritilgan bo'lsa, biroq bugungi kundagi olib borilayotgan islohotlar va ta'lim sohasida bo'layotgan yangilanishlar amaliyoti bilan bog'lashda ayrim noaniqliklarga yo'l qo'yilgan bo'lsa, o'zlashtirish ko'rsatkichi 14,2-17 ball oralig'ida baholanadi.

Savolga asosan to'g'ri javob yozilsa, biroq qo'yilgan masalaning mohiyati, mazmuni, natijalari yuzaki yoritilsa, fikr-mushohada bayonida tarqoqlik kuzatilsa, o'zlashtirish ko'rsatkichi 11-14 ball oralig'ida baholanadi.

Savolga javoblar noto'g'ri yozilsa, o'quv adabiyotidan so'zma-so'z ko'chirilgan bo'lsa yoki savollarga, umuman, javob yozilmagan bolsa, o'zlashtirish ko'rsatkichi 0-10 ball oralig'ida baholanadi.

№	Umumiy ball	Baho	Bakalvr talabasining bilim darajasi	Ballar taqsimoti
1	17,2-20	A'lo (90-100)	Qo'yilgan savollar mazmunan aniq yoritilib, siyosiy islohotlar va jarayonlarning mazmun-mohiyati to'liq ochib berilgan. O'zbekistonda amalga oshirilayotgan iqtisodiy, ijtimoiy-siyosiy, ma'naviy-ma'rifiy islohotlar taxlili va ularning	17,2-20 14,2-17

3.03.ONA TILI VA BOLALAR ADABIYOTI FANI DASTURINING ASOSIY NAZARIY QISMI

1-bob. Kirish.

Umumiy tilshunoslikdan ma'lumot

Til ijtimoiy, doim o'zgarib, rivojlanib turuvchi hodisadir. O'zbek tili - O'zbekiston Respublikasining Davlat tili ekanligi. Hozirgi o'zbek adabiy tilining tuzilish uzvlari (yelementlari): tovushlar tizimi, leksikasi (yoki lug'at tarkibi), grammatik qurilishi. Milliy va adabiy til. O'zbek adabiy tili va uning tayanch dialekti (lahjasi). Adabiy tilning og'zaki va yozma shakllari.

Tilning paydo bo'lishi, tillarning taraqqiyoti, tillarning tasnifi.

2-bob. Fonetika

Fonetika haqida umumiy ma'lumot, uning nutq tovushlarini o'rganadigan soha ekanligi. Hozirgi zamon ona tilining fonetik va fonologik tizimi (sistemasi) haqida ma'lumot. Ona tilining fonetik vositalari: nutq tovushlari, urg'u, ohang (intonatsiya). Fonema, uning so'z ma'nosini farqlashdagi roli. Hozirgi ona tilining fonemalari. Nutq a'zolari va ularning vazifasi. Nutq apparati. Artikulyatsiya. Artikulyatsiya o'rmi va artikulyatsiya usuli. Fonetik akustika, tovush balandligi, kuchi, tembr, tempi va cho'zqligi.

Ona tilining vokalizmi va konsonantizmi. Unli tovushlar, tilning gorizontaal, vertikal harakatiga ko'ra hamda lablarning ishtirokiga ko'ra unli tovushlar tasnifi. Undosh tovushlar, ularning artikulyatsiya (hosil bo'lish) o'rmi, usuliga hamda ovoz va shovqinning ishtirokiga ko'ra tasnifi.

Nutqning asosiy fonetik birliklari: fraza (jumla), takt (sintagma), fonetik so'z, bo'g'in, tovush. Urg'u va uning turlari: so'z urg'usi (leksik urg'u), gap urg'usi (mantiqiy urg'u); bog'liq va erkin urg'u. Urg'u olmaydigan birliklar. Urg'uning so'z ma'nosini farqlashdagi roli.

Nutq jarayonida tovushlarning o'zgarish xususiyatlari: kombinator o'zgarishlar (assimilyatsiya, dissimilyatsiya, metateza), pozitsion o'zgarishlar.

3-bob. Orfoepiya.

Orfoepiya haqida umumiy ma'lumot. Hozirgi o'zbek adabiy tilining orfoepik me'yorlari, unilar orfoepiyasi, ayrim undoshlar orfoepiyasi, ayrim grammatik shakllar orfoepiyasi. Ayrim orfoepik me'yorlarning imlo qoidalari (orfoepik me'yorlarga) mos kelmaslik hollari.

		amaliy samaralari, natijalari va hayotga tatbiq etilishi bo'yicha mustaqil, ijodiy fikr mavjudligi.	11-14
		Javoblarda mantiqiy yaxlitlikka erishilgan va umumiy xulosalar qilingan.	1,5-2,5
		Imlo va stilistik xatolarga yo'l qo'yilmagan.	
	Yaxshi (70-89)	Javob to'g'ri yozilgan, unda siyosiy bilimlar asosli yoritilgan, ammo sanalarda chalkashliklarga yo'l qo'yilgan.	14,6-17
14,2-17		Javobda talabning mustaqil mushohada yuritish qobiliyati seziladi.	12-14,5
		Ijodiy yondashuv mavjud.	9,3-11,9
		Talaba muammoni tahlil qilish qobiliyati ega.	
	Qoniqari (60-69)	Savolga javobda masalaning mohiyatini tushunilgan, ammo mazmun va natijalar yuzaki yoritilgan.	12-14
11-14		Fikrlar bayonida tarqoqlik kuzatiladi.	10-11,9
		Javoblarda mantiqiylik tamoyili buzilgan.	8,1-9,9
		Tasavvurga ega, lekin taqtil yetarli emas.	
	Qoniqars iz (0-59)	Savol buyicha aniq tasavvurga ega emas.	
0-10 gacha		Umuman javob yozilmagan.	0-10
		Noto'g'ri javob va ma'lumot berilgan.	
		o'quv adabiyotidan ayнан suzma-suz ko'chirilgan	

4-bob. Grafika va ortografiya.

Ona tili grafikasi (yozuv tizimi) haqida ma'lumot. Harf tilining asosiy grafik vositasi ekanligi. Tovush va harf. Alfibo (alfavit).

Ona tili imlosi va uning asosiy tamoyil(prinsip)lari: morfologik, fonetik, an'anaviy-etimologik, differensiyalash, grafik tamoyillar. Morfologik tamoyilning asosiy va yetakchi tamoyil ekanligi.

Ona tili imlosining asosiy qoidalari: ayrim harflar, o'zak-negiz va qo'shimchalar, qo'shma so'zlar imlosi; bo'g'in ko'chirish, bosh harflarning yozilish qoidalari.

5-bob. Leksikologiya.

Leksika (lug'at tarkibi) va leksikologiya haqida umumiy ma'lumot.

Leksena va so'z, ularning o'zaro farqlari. So'zning leksik va grammatik ma'nosi. Semema, sema. Bir ma'noli va ko'p ma'noli so'zlar. So'zning o'z va ko'chma ma'nosi. Ma'no ko'chishining asosiy turlari: metafora, metonimiya, sinekdoxa, funksiyadoshlik (ma'noning vazifaga ko'ra ko'chishi; ma'noning torayishi va kengayishi).

Ona tilida so'zlarning shakl va ma'no munosabatlariga ko'ra turlari haqida ma'lumot. Omonimlar, ularning ko'p ma'noli so'zlardan (polisemantizmlardan) farqi. Sinonimlar (ma'nodosh so'zlar) va sinonimiya qatori. Antonimlar. Paronimlar. Omonim, sinonim, antonim va paronimlarning asosiy turlari va nutqda qo'llanish xususiyatlari.

Tarixiy shakllanish jihatdan hozirgi ona tili leksikasi: Hozirgi ona tili leksikasining ijtimoiy-dialektal tarkibi: umumxalq leksikasi; dialektal leksika-dialektizmlar; kasb-hunar leksikasi; termin va terminologik leksikasi (atamalar leksikasi); jargon va argolar.

Ona tilining nofaol leksikasi, neologizmlar (yangi paydo bo'lgan so'zlar). Hissiy-ta'siriy jihatdan ona tili leksikasi; umumiste'moldagi hissiy-ta'siriy bo'yoqsiz va bo'yoqdor so'zlar.

6-bob. Frazologiya.

Frazologiya haqida ma'lumot. Frazema til va nutq birligi sifatida. Frazemalarning ma'no xususiyatlariga ko'ra asosiy belgilari va turlari.

7-bob. Leksikografiya.

Leksikografiya haqida umumiy ma'lumot. Lug'atlar va ularning tiplari: ensiklopedik (qomusiy) va lingvistik (yoki filologik) lug'atlar. Bir tili va ko'p tili lingvistik lug'atlar. Bir tili lingvistik lug'atlarining tiplari.

8-bob. Morfemika.

Morfemika va morfema haqida umumiy ma'lumot. Morfema va uning turlari: o'zak morfema va affiksial (qo'shimcha) morfema. Affiksial morfemalarning turlari: so'z yasovchi, lug'aviy shakl yasovchi, sintaktik shakl yasovchi affiksial morfemalarning tuzilishiga ko'ra turlari: soddaffiksial va murakkab affiksial.

9-bob. So'z yasalishi (derivatsiya).

Tub va yasama so'zlar. So'z yasalishi (derivatsiya) haqida ma'lumot. Ona tilida so'z yasash usullari: affiksatsiya, kompozitsiya, semantik, fonetik, abbreviatsiya. Affiksatsiya va kompozitsiya usullari - o'zbek tilida so'z yasashning eng asosiy usullari ekanligi.

10-bob. Grammatika.

Grammatika haqida umumiy ma'lumot. So'zning grammatik ma'nosi va grammatik shakli. So'zlarning sintetik, analitik, juft va takroriy, aralash hamda nol ko'rsatkichli shakllari. Grammatik kategoriya haqida umumiy ma'lumot. Grammatik kategoriya, grammatik ma'no va ularni ifoda qiluvchi vositalar tizimi ekanligi. Morfologiya va sintaksis grammatikaning qismlari ekanligi.

11-bob. Morfologiya.

Morfologiya haqida umumiy ma'lumot. Morfologiya grammatikaning so'z turkumlari va shu turkumlarga xos kategorial, nokategorial shakllar tizimini, so'zning birikish vaqtidagi o'zgarishini tekshiradigan bo'limi ekanligi. So'zning morfologik tuzilishi so'z shaklining qismlaridan (shakl yasash uchun asos bo'luvchi hamda shakl hosil qiluvchi va so'z o'zgartuvchi affikslardan) iborat ekanligi.

Ona tilida so'z turkumlari va ularni ajratish tamoyillari haqida umumiy ma'lumot. Hozirgi ona tilida so'zlarning ot, sifat, son, olmosh, fe'l, ravish, ko'makchi, bog'lovchi, yuklama, modal so'z, undov so'z, taqlid so'z turkumlariga ajratilishi.

Ot. Oning leksik-grammatik xususiyatlari. Oning ma'no turlari: atoqli va turdosh ot, aniq va mavhum, yakka va jamlovchi otlar.

Otlarda kelishik kategoriyasi. Otlarning yasalishi: affiksatsiya, kompozitsiya, abbreviatsiya usullari bilan ot yasash. Otlarda modal forma yasalishi. Otlarning tuzilish jihatdan turlari: sodd, qo'shma, qisqartma, juft otlar.

Sifat. Sifatning leksik-grammatik xususiyatlari. Belgini darajalab ko'rsata olishi - sifat darajalari: oddiy, qiyosiy va ortirma daraja. Sifatlarning otlashishi.

Sifatlarning yasalishi: affiksatsiya va kompozitsiya usullari bilan sifat yasash. Sifatlarda modal forma yasalishi. Sifatlarning tuzilish jihatdan turlari: sodd, qo'shma, birkimli va juft sifatlard.

Son. Sonning leksik-grammatik xususiyatlari, morfologik belgilari, sintaktik vazifasi. Sonlarning numerativ (sanov) so'zlar bilan qo'llanishi. Sonlarning otlashish xususiyatlari.

Sonning ma'no turlari: miqdor son va tartib son. Miqdor son turlari: sanov, dona, chama, jamlovchi va taqsim sonlar. Butun son va kasr son, kasri son. Sonning tuzilish jihatdan turlari: sodd, qo'shma, juft, takroriy sonlar.

Olmosh. Olmoshning grammatik ma'nosi, boshqa so'z turkumlariga morfologik ekvivalentligi (mosligi); otlashish xususiyatlari, gapdagi vazifasi.

Olmoshlarning ma'no turlari: kishiilik, o'zlik, ko'rsatish olmoshlari. So'roq, belgilash, gumon, bo'lishsizlik olmoshlari. Olmoshning tuzilish jihatdan

turlari: sodd, qo'shma, juft, takroriy olmoshlar.

Fe'l. Fe'lning leksik-grammatik xususiyatlari (morfologik belgilari, sintaktik vazifalari). Bo'lishli va bo'lishsiz fe'llar, bo'lishsizlik ma'nosining ifodalanishi. Fe'l nisbat (darajalari): aniq, o'zlik, majhullik, birgalik, ortirma nisbatlarining grammatik ma'nosi va shakllari.

Fe'l mayllari (xabar mayli, shart va buyruq-istak mayli), ularning o'ziga xos xususiyatlari.

Fe'l zamonlari, ularning turlari (o'tgan, hozirgi va kelasi zamon fe'llari), o'tgan zamon fe'lining turlari: yaqin o'tgan zamon fe'li, uzoq o'tgan zamon fe'li, o'tgan zamon hikoya fe'li, o'tgan zamon davom fe'li, o'tgan zamon maqsad fe'li. Hozirgi zamon fe'lining turlari: Hozirgi-kelasi zamon fe'li, hozirgi zamon davom fe'li, Kelasi zamon fe'lining turlari: kelasi zamon gumon fe'li, kelasi zamon maqsad fe'li.

Fe'llarning tusanishi. Shaxs-son (yoki tuslovchi) affiksalar. Ularining turlari: 1-guruh, 2-guruh, 3-guruh tuslovchilari; ularning qo'llanish xususiyatlari.

Fe'lning vazifadosh shakllari - ma'lum bir sintaktik vazifa bajarishga mos shakllari: sof fe'l, ravishdosh, sifadosh, harakat nomi. Sof fe'l, uning kesim vazifasini bajarishga moslashganligi. Ravishdosh, uning grammatik ma'nosi, yasalishi; fe'l va ravishga xos xususiyatlari; Tuslanadigan va tuslanmaydigan ravishdoshlar. Sifadosh uning grammatik ma'nosi, yasalishi; fe'l va sifalga xos xususiyatlari: (otlashish, shuningdek, tuslanish, zamon ifodalash xususiyatlari), Harakat nomi, uning grammatik xususiyatlari, yasalishi; fe'lga va olga xos xususiyatlari.

Fe'lning yasalishi (affiksatsiya va kompozitsiya usullari bilan fe'l yasash).

Fe'lning tuzilish jihatdan turlari: sodd va qo'shma fe'llar. Juft fe'llarning o'ziga xos xususiyatlari. Fe'lning modal ma'no ifodalovchi shakllari: sintetik va analitik shakllari. Ko'makchi fe'llar. To'liqsiz fe'l.

Ravish. Ravishning leksik-grammatik xususiyatlari. Ravishlarning ma'no turlari: holat, miqdor-daraja, payt, o'rin sabab, maqsad ravishlari. Ravishlarda daraja (oddiy, qiyosiy, ortirma darajalar).

Ravishlarning yasalishi: affiksatsiya va kompozitsiya usullari bilan ravish yasash. Ravishlarning tuzilish jihatdan turlari: sodd, qo'shma, juft va takroriy ravishlar.

Ko'makchilar. Ularining grammatik xususiyatlari, turlari: asl ko'makchilar, ol ko'makchilar, fe'l ko'makchilar, Ko'makchi va kelishik qo'shimchalari. Ko'makchi otlar.

Bog'lovchilar. Ularining grammatik xususiyatlari. Bog'lovchilarning qo'llanishiga ko'ra turlari: yakka bog'lovchilar va takroriy bog'lovchilar. Grammatik ma'no va vazifalariga ko'ra bog'lovchilarning turlari: teng bog'lovchilar (biritiruvchi, zidlovchi, ayiruvchi); ergashitiruvchi bog'lovchilar (aniqlav, sabab, shart va to'siqsizlik, chog'ishtiruv - o'xshatish bog'lovchilari.)

Yuklamalar. Yuklamalarning grammatik xususiyatlari. Yuklamalarning tuzilishiga ko'ra turlari: so'z yuklamalar va affiks yuklamalar. Yuklamalarning ma'no turlari: so'roq va taajjub, kuchaytiruv va ta'kid, ayiruv va chegaralov, aniqlav, gumon, inkor yuklamalari.

Modal so'zlar, ularning ma'no va grammatik xususiyatlari, sintaktik vazifalari.

Undovlar. Ularining grammatik xususiyatlari. Undovlarning otlashishi, sintaktik vazifasi. Undovlarning turlari: his-hayajon (emotsional) va buyruq-xitob undovlari.

Taqlid so'zlar. Ularining grammatik xususiyatlari, otlashishi, taqlid so'zlarning sintaktik vazifasi; turlari: tovushga taqlid va holat-harakatga taqlid so'zlar.

12-bob. Sintaksis.

Sintaksis haqida umumiy ma'lumot. So'z birikmasi, gap bo'lagi va gap sintaksisining tekshirish ob'ekti sifatida. Gapda so'zlarning o'zaro bog'lanishi; teng va tobe bog'lanish haqida umumiy ma'lumot. Tobe bog'lanish so'z birikmasini hosil qiluvchi sintaktik munosabat ekanligi.

So'z birikmasi. So'z birikmasining tuzilishi va grammatik ma'nolari. Birikma tarkibidagi so'zlarning aloqa turlari: boshqaruv, bitishuv, moslashuv. So'z birikmalarining turlari: hokim so'zning qaysi so'z turkumidan ekanligiga ko'ra turlari (otli, fe'li, ravishli, sifatlil, modal so'zli birikmalar). Tobe so'zning sintaktik vazifasiga ko'ra turlari (to'ldiruvchili, aniqlovchili, holi so'z birikmalari). Tuzilishiga ko'ra turlari: sodd so'z birikmalari, murakkab so'z birikmalari.

Gap. Gap - kommunikativ (aloqa) birlik sifatida. Ifoda maqsadiga ko'ra gap turlari: darak, so'roq, buyruq gaplar. His-hayajoniga ko'ra turlari: his-hayajonli (undov) gaplar, his-hayajonsiz gaplar, ularning turlari (darak-undov, so'roq-undov, buyruq-undov gaplar).

Gap bo'laklari haqida umumiy ma'lumot. Ega va kesim (bosh bo'laklar) ikki sostavli gaplarni shakllantiruvchi predikativ birlıklar ekanligi. Ega va uning ifodalanishi. Kesim, uning ifodalanishi, tiplari: fe'l-kesim va ol-kesim; sodd va tarkibli kesim. Ega bilan kesimning orasida tirening ishlatilishi.

Gapning ikkinchi darajali bo'laklari (to'ldiruvchi, aniqlovchi, holi). To'ldiruvchi va uning ifodalanishi. Vositasiz va vositali to'ldiruvchilar, ularning shakllanishi. Aniqlovchi va uning ifodalanishi. Sifatlovchi, qaratqich va izohlovchilar aniqlovchining turlari ekanligi. Hol va uning ifodalanishi, turlari: ravish holi, miqdor-daraja holi, payt holi, o'rin holi, sabab holi va maqsad holi. Gap bo'laklarining joylashish tartibi. Inversiya.

Gapning uyushiq bo'laklari: uyushishning ifoda vositalari: sanash ohangi va teng bog'lovchilar. Uyushiq bo'lakli gaplarda umumiy va umumlashtiruvchi birlıklarning qo'llanishi. Uyushiq bo'lakli gaplarda tinish belgilarining ishlatilishi.

Gapning ajratilgan bo'laklari, ularning ajratilish sabablari. Ajratilgan bo'laklarning turlari: ajratilgan ega, ajratilgan kesim, ajratilgan aniqlovchi (ajratilgan sifatlovchi, ajratilgan qaratqich, ajratilgan izohlovchi), ajratilgan to'ldiruvchi,

ajratilgan hol. Ajratilgan bo'lakli gaplarda tinish belgilarining ishlatilishi.

Gap bo'laklari sanalmaydigan birliklar (so'z va brikmalar) haqida ma'lumot: undalma, kirish so'z, kirish brikma va kiritma gaplar; ularning boshqa gap bo'laklari bilan grammatik jihatdan bog'lanmaslik va o'ziga xos ohang xususiyatlari. Ularda tinish belgilarining ishlatilishi.

Bir bosh bo'lakli gaplar, ularning tiplari: egasiz bir bosh bo'lakli gaplar. Egasiz bir bosh bo'lakli gap turlari (egasi topiladigan va egasi topilmaydigan gaplar). Egasi topiladigan gaplar: shaxsi aniq, shaxsi noaniq, shaxsi umumlashgan gaplar. Egasi topilmaydigan - shaxssiz gaplar. Atov (yoki nominativ) gaplar va infinitiv gaplar.

Bo'laklarga ajalmaydigan gaplar (so'z-gaplar), ularning o'ziga xos xususiyatlari. To'liq va to'liqsiz gaplar. To'liqsiz gaplarning tuzilish va qo'llanish xususiyatlari.

Qo'shma gap. Qo'shma gap haqida umumiy ma'lumot. Komponent (qism)larning birikish usuliga ko'ra qo'shma gap turlari: bog'langan qo'shma gap, ergashgan (ergash gapli) qo'shma gap, bog'lovchisiz qo'shma gap.

Bog'langan qo'shma gap. Bog'langan qo'shma gap qismlarining mazmun munosabati. Komponent (qism)lar orasidagi teng aloqa bog'langan qo'shma gap qismlarining o'zaro bog'lanish usuli ekanligi. Teng bog'lovchilar, teng bog'lovchi vazifasidagi ayrim yuklamalar, "bo'lsa", "esa" so'z shakllari bog'langan qo'shma gap qismlarini bog'lovchi vositalar ekanligi. Bog'langan qo'shma gap qismlari (komponentlari) orasida tinish belgilarining ishlatilishi.

Ergashgan qo'shma gap. Ergashgan qo'shma gap - bosh va ergash gaplarning tobetlik munosabati asosida vujudga keladigan sintaktik birlik sifatida. Bosh va ergash gap, ularning o'ziga xos xususiyatlari. Ergashtiruvchi bog'lovchilar, shu vazifadagi ayrim yuklamalar, ko'makchilar, nisbiy so'zlar, turli fe'l shakllari (fe'lning shart, buyruq-istak shakllari. shuningdek, ravishdosh, sifaldosh va to'liqsiz fe'l ergash gapni bosh gapga bog'lovchi vositalar ekanligi.

Ergashgan qo'shma gapning turlari: ega ergash gapli qo'shma gap, kesim ergash gapli qo'shma gap, to'ldiruvchi ergash gapli qo'shma gap, aniqlovchi ergash gapli qo'shma gap, ravish ergash gapli qo'shma gap, daraja-miqdor ergash gapli qo'shma gap, payl ergash gapli qo'shma gap, o'rin ergash gapli qo'shma gap, sabab ergash gapli qo'shma gap, o'xshatish ergash gapli qo'shma gap, shart ergash gapli qo'shma gap, to'siqsiz ergash gapli qo'shma gap, natija ergash gapli qo'shma gap. Bunday gaplarda ergash gapning bosh gapdagi biror bo'lakni (qismini) yoki butun bir bosh gapni izohlash xususiyati. Ergashgan qo'shma gap komponentlari orasida tinish belgilarining ishlatilishi.

Bog'lovchisiz qo'shma gap. Intonatsiya (ohang) bog'lovchisiz qo'shma gap komponentlarini o'zaro bog'lovchi vosita ekanligi. Bog'lovchisiz qo'shma gap qismlarining birikish usullari (sanash va tobelanish ohanglari).

Bog'lovchisiz qo'shma gap tarkibidagi komponentlarning mazmun munosabati.

Bog'lovchisiz qo'shma gap turlari: bir tipdagi va turli tipdagi komponentlardan tuzilgan bog'lovchisiz qo'shma gaplar. Bog'lovchisiz qo'shma gaplarda tinish belgilarining ishlatilishi.

Murakkab qo'shma gap. Murakkab qo'shma gap uch va undan ortiq komponentlarning mazmun va ohang jihatdan bog'lanishidan tuzilgan sintaktik birlik sifatida. Murakkab qo'shma gaplarning turlari: 1) bog'langan qo'shma gap toifasidagi (bog'lanish yo'li bilan tuzilgan) murakkab qo'shma gaplar; 2) ergashgan qo'shma gap toifasidagi (ergashish yo'li bilan tuzilgan) murakkab qo'shma gaplar; a) bir necha ergash gapli murakkab qo'shma gaplar; b) bir necha bosh gapli murakkab qo'shma gaplar; 3) bog'lovchisiz qo'shma gap toifasidagi (bog'lovchi vositalarsiz, ohang orqali tuzilgan) murakkab qo'shma gaplar; 4) aralash tipda tuzilgan murakkab qo'shma gaplar. Murakkab (ko'p komponentli) qo'shma gaplarda tinish belgilarining ishlatilishi.

O'zga gap va undan nutqda foydalanishning o'ziga xos xususiyatlari. O'zga gap turlari: ko'chirma gapli qurilma, o'zlashtirma gap. Ko'chirma gapli qurilmaning tarkibiy qismlari: muallif gapi va ko'chirma gap, ularning o'zaro bog'lanishi. Ko'chirma gapning muallif gapiga nisbatan prepozitiv, postpozitiv va impozitiv holatlarda qo'llana olishi ko'chirma gapli qurilmalarning o'ziga xos xususiyati ekanligi. O'zlashtirma gap, uning o'ziga xos xususiyatlari. Ko'chirma gapli qurilmalarda tinish belgilarining ishlatilishi. Ko'chirma gapli qurilmalarni o'zlashtirma gapga aylantirishning o'ziga xos xususiyatlari

13-bob. Puntuatsiya (ishorat qoidalari).

Ona tili puntuatsiyasining asosiy tamoyillari (mantiqiy-grammatik tamoyil, uslubiy tamoyil, differentsiatsiya tamoyili). Ona tilida tinish belgilarini va ularning tasnifi; tinish belgilarining qo'llanish o'rinlari.

14-bob. Uslubiyat va uslubshunoslik.

Nutq uslublari haqida ma'lumot. Uslubiyat turlari: leksik, fonetik va grammatik uslubiyat haqida.

FOYDALANILADIGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. H. Jamolxonov. Hozirgi o'zbek adabiy tili. 2005. "Talqin" nashriyoti
2. Hamroyev M., D. Muhamedova, D. Shodmonqulova, X. G'ulomova, Sh. Yo'ldosheva. Ona tili. Toshkent, 2007-yil. -300 bet.
3. J. Yo'ldoshev va b. Pedagogik texnologiyalar. O'quv qo'llanma T: 2001.
4. Jumaboyev M. Bolalar adabiyoti. -T.: O'qituvchi, 2011. -260 b.
5. Jumaboyev M. Bolalar adabiyoti. -T.: O'qituvchi, 2011. -260 bet.
6. Jumaboyev M. O'zbek bolalar adabiyoti. -T.: O'qituvchi, 2002. -290 bet.

7. Safarov O., Barakayev R., Jamilova B. Bolalar adabiyoti. Buxoro, Durdona, 2019.-420 b.

8. Sh.Rahmatullayev. Hozirgi adabiy o'zbek tili. 2006, "Universitet" nashriyoti.

3.04.UMUMIY PEDAGOGIKA FANI DASTURINING ASOSIY NAZARIY QISMI

Pedagogika fanining umumiy asoslari

Pedagogikaning fan va o'quv predmeti sifatidagi taraqqiyoti. Fan va o'quv predmeti, ularning aloqasi va o'ziga xos xususiyatlari. Pedagogikaning o'quv predmeti sifatidagi asosiy rivojlanish davrlari. O'zbek pedagogikasi fanining rivoji. Pedagogika o'quv muassasalariga (pedagogika universitetlarida, institutlarda, pedagogika kollejlarda, pedagogika litseylarida pedagogikaning o'quv predmeti sifatida o'rganilishi. Pedagogikaning inson haqidagi fanlar tizimidagi tavsifi. Shaxsning ijtimoiylashuvi va uning tarbiyasini rivojlantirish. Shaxsning kamol topishida va uning xulqiga ijtimoiy va biologik omillarning ta'sir kuchi. Shaxs fazilatlarini to'g'ri aniqlash va baholash me'yorlari.

Boshlang'ich ta'lim didaktikasining mazmuni va mohiyati

Ta'limning metodologik asoslari. Zamonaviy didaktika konsepsiyasi. Sharq mutafakkirlarining didaktika haqidagi fikrlari. Ta'lim turlari va ularning tavsifi. Ta'lim qonuniyatlari va tamoyillari.

Shaxsni shakllantirish va rivojlantirish metodlari

Shaxsni shakllantirish va rivojlantirish metodlari. Shaxsning bilish qobiliyatlarini shakllantirish. Shaxsning ijtimoiy xulq malakalarini shakllantirish va faoliyatni tashkil qilish metodlari. Shaxs xulqi va faoliyatida motivatsiya va rag'batlantirish metodlari. Shaxsga texnologik ta'sir metodlari. Shaxsning yosh xususiyatlari, qobiliyat va iqtidorlarni rivojlantirish. Shaxsga o'zaro ta'sir metodlari.

Pedagogik texnologiyalarning predmeti, maqsadi va vazifalari

Pedagogik texnologiyalar kadrlar tayyorlash milliy modelini metodik va didaktik ta'minlash omili sifatida. Pedagogik texnologiyalarning predmeti, maqsadi hamda vazifalari. Sharq mutafakkirlari va marifatparvar pedagoglari asarlarida o'ziga xos pedagogik texnologiyalar elementlarining mavjudligi. Pedagogik texnologiyalarning shakllanishi va tadrjiiy rivojlanish tarixi. Pedagogik texnologiyalar tushunchasi, uning ta'riflari, ko'rinishlari, darajalari, asosiy yo'nalishlari, manbalari, ta'siri, ayrim asoslari va mezonlari. Pedagogik texnologiyalar bilan ta'lim metodlari orasidagi ayrim farqlar. Pedagogik texnologiyalarni qo'llash metodlari va vositalari.

O'quv-tarbiyaviy jarayonni tashkil etishda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanishning tadbiriy asoslari

O'qitish texnologiyasining asosiy ko'rsatkichlari. Didaktik jarayonni zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etish. Tarbiyaviy jarayonni va tarbiyaviy tadbirlarni tashkil etishga zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida yondashuv.

Interaktiv metodning o'ziga xosligi

"Aqliy hujum" metodi, "Yalpi fikriy hujum" metodi, "6x6x6" metodi, "Klaster" metodi, "Qarorlar shajarasi" (qarorlar qabul qilish texnologiyasi) metodi, "O'ra quti" metodi, "Beshinchisi (olinchisi, yetinchisi, ...) ortiqcha" metodi "Rasmlarni to'g'ri joylashtirish" metodi, "Videotopishmoq" metodi, "Qarama-qarshi munosabat" metodi, "Grafik organeyzerlar" haqida.

Zamonaviy o'qitishning pedagogik va psixologik texnologiyalari

O'quv faoliyatini tashkil etishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarning psixologik mohiyati. O'qituvchilarni pedagogik kasb faoliyatiga tayyorlashning psixologik texnologiyalari. Shaxsni kamol topirishga yo'naltirilgan ta'lim texnologiyalari. Zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llashda hisobga olinadigan ayrim pedagogik-psixologik tajribalar. Muammoli ta'lim texnologiyasining psixologik asoslari. Pedagogik texnologiyalar asosida o'quvchilarda bilish mustaqilligini rivojlantirishning psixologik muammolari. Bilimlarning ko'nikma va malakalarga aylanish texnologiyasining pedagogik-psixologik mohiyati. Pedagogik texnologiyalarni joriy qilishning ijtimoiy-psixologik tomonlari.

Pedagogik texnologiyalar asosida tanqidiy tafakkurni shakllantirish va rivojlantirish metodlari

Tanqidiy fikrlash asoslari. Tanqidiy fikrlashni shakllantirish va rivojlantirishning faol metodlari. Tanqidiy mushohada metodi. Tanqidiy mushohada qilishni tashkil etish uchun qo'llanadigan usullar.

Pedagogik texnologiyalarning asosiy tarkibiy qismlari, jarayonlari, turlari va natijalari

Pedagogik texnologiyalarning asosiy tarkibiy qismlari. Pedagogik texnologiyalarning asosiy jarayonlari. Pedagogik texnologiyalarning turlari. Pedagogik texnologiyalarning tajriba-sinov natijalari.

Innovatsion pedagogika predmeti amalda tatbiq qilinadigan vazifasi

Innovatsion pedagogika. Pedagogikaning qanday bo'lishi va uning vazifasi. Innovatsion pedagogikaning boshqa fanlar bilan aloqasi. Innovatsion pedagogikaning rivojlanishi va umumiy g'oyasi. Innovatsion potentsial, innovatsion muhit, yangi jarayon. Madaniyat va texnika «Innovatsiya» tushunchasini ishlab chiqish. Tarbiya tizimida innovatsiyalar. O'qituvchi pedagogik faoliyatida psixologik to'siqlar.

Kreativlik. Kreativlik muammosiga zamonaviy yondashish

Kreativ dars tuzilishining texnologiyalari. Ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish. Tafakkur olamida ijodiy fikrlashning o'rmi. Boshlang'ich sinflarda ijodiy tasavvurni rivojlantirish imkoniyatlari.

Pedagogikada an'anaviy integratsiyaning talqin qitilishlik

Negiz fanlar asosida kurslarni yuzaga kelishi, ya'ni zamonaviy bilimni barcha sohalariга singib ketuvchi fanlar. Fan faoliyati va rivojlanish qonuniyatlarini, strukturasi va dinamikasini, shaxs faoliyatini, inson faoliyatini boshqa sohalari bilan fanning hamkorligini o'rganuvchi pedagogik psixologiya. Boshlang'ich ta'lim integratsiyasining metodologik asoslari.

Integratsiyalashgan darslarni rejalashtirish

Rejalashtirishning o'quv rejasini tuzish va qo'llashda muhim tarkibiy qismlardan ekanligi. O'qituvchi-tarbiyachi qo'ygan maqsadga bolalar qanday erishayotganligini kuzatish. Integratsiyalangan darslarni samaradorligini oshirish omillari. Integratsiya ta'lim jarayonini qulaylashtirishning muhim prinsipi. Integratsiyalashgan namunaviy dars texnologiyasi ishlanmalari tuzish xususiyatlarini ko'rsatib bera olishi.

FOYDALANILADIGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni, 2020-yil 23-sentabr, O'RQ-637-son.
2. R.A.Mavlonova, D.Abdurahimova. Pedagogik mahorat. O'quv qo'llanma T.:Fan va texnologiya 2012-yil
3. M.To'xtaxo'jayeva va boshq "Umumiy pedagogika" Toshkent 2010
4. N.Yegamberdiyeva, Ijtimoiy pedagogika. Darslik. Alisher Navoiy nomidagi O'ZMK N.T.: 2009-yil. (85-98b)
5. K.Xoshimov, S.Ochilov. O'zbek pedagogikasi antologiyasi. O'quv qo'llanma.T.:O'qituvchi 2010-yil
6. R.A.Mavlonova, N.H.Vohidova, N.H.Raxmonqulova. Pedagogika nazariyasi va tarixi. Darslik T.: Fan va texnologiyalar. 2010-yil
7. R.A.Mavlonova, O. To'raeva, K. Xoliqberdiyev Pedagogika "O'qituvchi" nashriyot-matbaa ijodiy uyi Toshkent-2013 yil.
8. Dilova, N.G., Ne'matova, F.B. Pedagogik mahorat: darslik.-Buxoro: FAN VA TA'LIM, 2023-yil
9. N.S.Turdiyeva, Z.M.Ashurova. Obuwaya pedagogika. Uchebnoe posobie. Buxara: 2021
10. Pedagogik kompetentlik: darslik / .-Buxoro: OOO "Sadriiddin Salim Buxoriy" Durdona nashriyoti, 2021-yil.

3.06. ONA TILI O'QITISH METODIKASISI FANI DASTURINING ASOSIY NAZARIY QISMI

Boshlang'ich sinflarda ona tili o'qitish metodikasi pedagogik fan

Boshlang'ich sinflarda ona tili o'qitish metodikasining predmeti va vazifalari. Ona tili metodikasining o'rganish predmeti ta'lim berish sharoitida ona tilini egallash jarayonidir. Metodikaning ta'lim berish bilan bir vaqtda o'quvchilarni tarbiyalashga ular nutqi, tafakkurini o'stirishga, ularni shaxs sifatida rivojlantirishga oid talablarni hisobga olish.

Ona tili o'qitish prinsiplari

Ona tili o'qitish metodikasining tamoyillarini ishlab chiqishda boshqa fanlarning ko'rsatmalariga asoslanish.

Ona tili o'qitish metodikasining tekshirish usullari

Nazariy tekshirish usullari: hodisaning metodik asosini, bog'lik fanlarni o'rganish: "masala tarixi" ni o'rganib, uni hozirgi vazifalar nuqtai nazaridan baholash: yaqin fanlar tekshirish usullarini o'rganish: tajriba asosida olingan materiallarni tahlil qilish va amaliy tavsiyanomalarni shakllantirish.

Savod o'rgatish metodikasi

Savod o'rgatishda hozirgi zamon analiz-sintez tovush metodi

Savod o'rgatishda hozirgi zamon analiz-sintez tovush metodikasining an'anaviy (odat bo'lib qolgan) prinsiplari tarbiyalovchi va o'stiruvchi xususiyati. o'quvchilarning jonli nutqiga asoslanish, metod asosiga tovush olinishi o'qish birligi bo'lgan ekani.

Savod o'rgatish darslarining tarbiyaviy vazifalari

Bolalarning savod o'rgatishga tayyorgarligini o'rganish.

Savod o'rgatish jarayoni. Savod o'rgatishda tayyorlov davri, bu bosqichdagi o'qish va yozuv darslarining mavzulari hamda ish turlari.

Savod o'rgatishda asosiy davr (alifbe davri)

Asosiy davrning vazifalari. Yangi material o'rganiladigan mustahkamlanadigan o'qish darslari va unda foydalanadigan ish turlari. Savod o'rgatish jarayonida tovushlar va harflarni o'rganish tartibiga "Alifbo" qurilishining bog'liqligi. Savod o'rgatishda differensial va individual yondashish.

Asosiy davrning yakunlovchi qismi, uning vazifalari

Savod o'rgatish davrida o'quv mashg'ulotlarining asosiy turlari: tovush ustida ishlash; tovushlar artikulyatsiyasi, diksiya ustida ishlash. Savod o'rgatish jarayonida o'quvchilarning nutqini o'stirish; lug'at ustida ishlash.

Savod o'rgatish davrida boshlang'ich yozuvga o'rgatish

Yozuvga o'rgatish mazmuni va vazifalari; yozuv malakasini shakllantirish bosqichlari. Hozirgi yozuv shriftiga (harfiga) tavsifnoma. Yozuvga o'rgatish bilan bog'liq holda husnixat malakasini shakllantirish usullari. Yozuvga o'rgatishning tashkiliy va gigienik shartlari. harfni yozishga o'rgatish yo'llari.

Sinfda o'qish metodikasi

Sinfda o'qish darslarining ta'limiy-tarbiyaviy ahamiyati va vazifalari. Boshlang'ich sinflarda o'qishga o'rgatish vazifalari va faol kitobxonlarni shakllantirish.

O'qish malakalarining sifatlari og'li, ifodali o'qish

O'qish malakalarini shakllantirish jarayonini takomillashtirish yo'llari. O'qishda yo'l qo'yiladigan xato turlari va ularni yo'qotish yo'llari.

Boshlang'ich sinflarda badiiy asarni tahlil qilish

Badiiy asarni tahlil qilishni adabiy asoslari. Kichik yoshdagi o'quvchilarning badiiy idrok etishdagi psixologik xususiyatlari.

Boshlang'ich sinflarda badiiy asar ustida ishlash jarayoni

Badiiy asar ustida ishlashning asosiy bosqichlari (birinchi sintez, analiz, ikkinchi sintez bosqichi).

Badiiy asarni o'qishga tayyorgarlik. Tayyorgarlik ishlarining vazifalari va didaktik shakllari. Asar mazmuni bilan birinchi tanishtirish (birinchi sintez). Asar mazmunini uning xususiyatlari bilan birgalikda tahlil qilish.

Sinfdan tashqari o'qish metodikasi

Bolalarni mustaqil o'qishi haqida tushuncha, uning vazifalari. To'g'ri kitobxonlik faoliyatini shakllantirish tizimiga tavsifnoma. Boshlang'ich maktabda kitobxon o'quvchilarni shakllantirish bosqichlari. O'quv materiallari va o'qitish metodlariga qisqacha tavsifnoma.

Fonetika, grammatika, so'z yasalishi va orfografiyani o'rgatish metodikasi

Kichik yoshdagi o'quvchilarda ilmiy dunyoqarash elementlarini shakllantirishda ona tilini o'rgatishning ahamiyati.

Ona tilini o'rgatishning lingvistik asoslari

Boshlang'ich sinflarda so'zning morfemik tarkibini o'rganish metodikasi.

So'zning morfemik tizimini o'rganish tizimi

O'zak va qo'shimcha ustida ishlashning mazmuni va metodikasi. So'z turkumlarini o'rganish bilan bog'liq holda so'zning tarkibi ustida ishlash.

So'z turkumlarini o'qitish metodikasi

Otni o'rgatish tizimi. Oning leksik va grammatik ma'nosi ustida ishlash.

Otlarda son haqida tushunchani o'rganish metodikasi.

Otlarning egalik qo'shimchalari bilan o'zgarishini o'rganish.

Otlarning kelishik qo'shimchalari bilan o'zgarishini o'rganish.

Boshlang'ich sinflarda sifati o'rganish tizimi. Mazmuni o'rganishning vazifalari. Sifati o'rganish jarayonida leksik-sintetik ishlar.

Orfografiyani o'rganish uslubiyoti

To'g'ri yozishni o'rgatishda grammatik va antigrammatik yo'nalishlar. Orfografik malakaning psixologik tabiati. Imlo qoidasi ustida ishlash usullari. Imloviy mashqlar grammatik-imloviy tahlil, ko'chirib yozuv, diktant va uning turlari, leksik-grammatik tahlil, bayon. Mashqni tanlash me'yori. Imlo malakalarini shakllantirishning muhim shartlari.

Ona tilidan bilim, ko'nikma va malakalarni tekshirish

To'rt yillik boshlang'ich ta'lim "Ona tili" darslariga tavsifnoma.

Ona tili darslari. Darsga umumiy tavsifnoma. Ona tili darslarining turlari va qurilishi.

O'quvchilar nutqini o'stirish metodikasi

Kichik yoshdagi o'quvchilar nutqini o'stirish yo'llari va vazifalari. Nutq va uni o'stirish tushunchasi. O'quvchilar nutqiga qo'yilgan talablar. Nutq o'quvchilar tafakkurini o'stirishda muhim vosita. O'quvchilar nutqini o'stirishning ona tilidan mashg'ulotlarning boshqa turlari bilan o'zaro bog'liqligi.

Ona tilidan sinfdan tashqari ishlar

Sinfdan tashqari ishlarining shakllari va vazifalari. Kuni uzaytirilgan guruhlarini ish turlari.

FOYDALANILADIGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Qosimova K., Majjonov S., G'ulomova X., Yo'ldosheva Sh., Sariyev Sh. Ona tili o'qitish metodikasi. -T.: Noshir. 2009. - 163 b.
2. G'ulomova X., Yo'ldosheva Sh., Mamatova G., Boqiyeva H., Husnixat va uni o'qitish metodikasi. -T.: TDP.U. 2009. - 70 b.
3. Azimov Y. Y., Qo'ldoshev R. A. Husnixatga o'rgatishning amaliy asoslari (metodik qo'llanma). Buxoro, 2020. - 130 bet.
4. Azimova I. A. [va boshq.]. Ona tili va o'qish savodxonligi [Matn]: 2-sinf o'quvchilari uchun metodik qo'llanma. - Toshkent: Respublika ta'lim markazi, 2021. - 128 b.
5. Azimova I. A. [va boshq.]. Ona tili va o'qish savodxonligi 1 Metodik qo'llanma [Matn]: o'quvchilari uchun metodik qo'llanma. - Toshkent: Respublika ta'lim markazi, 2021. - 128 b
6. Azimova I. A. [va boshq.]. Ona tili va o'qish savodxonligi 1-qism [Matn]: 1-sinf uchun darslik. - Toshkent: Respublika ta'lim markazi, 2021. - 104 b.
7. Azimova I. A. [va boshq.]. Ona tili va o'qish savodxonligi 2-qism [Matn]: 1-sinf uchun darslik. - Toshkent: Respublika ta'lim markazi, 2021. - 104 b.

8. Fuzailov S., Xudoyberganova M. Ona tili 3-sinf uchun darslik. T.: 2008.
9. Ikromova R., Gulomova X., Yo'ldosheva Sh., Shodmonqulova D. Ona tili (4-sinf uchun darslik). T.: "O'qituvchi", 2009.
10. Mavlonova K. [va boshq.]. Ona tili va o'qish savodxonligi. 1-qism [Mam]: darslik 2-sinf uchun. – Toshkent: Respublika ta'lim markazi, 2021. – 120 b.
11. Mavlonova K. [va boshq.]. Ona tili va o'qish savodxonligi. 2-qism [Mam]: darslik 2-sinf uchun. – Toshkent: Respublika ta'lim markazi, 2021. – 120 b.

3.07. MATEMATIKA O'QITISH METODIKASI FANI DASTURINING ASOSIY NAZARIY QISMI

Boshlang'ich sinflarda matematika o'qitishining umumiy masalalari.

Boshlang'ich matematika fani-o'quv fani sifatida. Uning mazmuni va uzviyligi. Boshlang'ich sinfda matematika o'qitishining tarbiyaviy, ta'limiy va rivojlantiruvchi maqsadi. Boshlang'ich sinfda matematika fani tuzilishining o'ziga xos xususiyatlari, uning mazmuni. Nomanfiy butun sonlar arifmetikasi, miqdorlar va ularni o'lov birliklari, algebraik va geometrik materiallar, kasr haqida ma'lumot, arifmetik masalalar.

Boshlang'ich sinflarda matematika o'qitishining xususiy masalalari.

Boshlang'ich sinflarda nomanfiy butun sonlarni nomerlashga o'rgatish metodikasi. O'quvchilarni maktabgacha bo'lgan davrda matematik tayyorgarligi darajasini aniqlash va ularni tartibga solish. Nomerlashga o'rgatishga tayyorgarlik. Son va sanog tushunchasini shakllantirish bosqichlari. O'zli sanog sistemasi xususiyatlari va uning nomerlashga asos qilib olinishi. Konsentrlar bo'yicha nomerlashga o'rgatish metodi. Darsni tashkil qilish, ko'rgazmalilik hamda didaktik materiallardan foydalanish. Nomerlashga o'rgatishda matematik diktantning roli.

Algebraik materiallarni o'rgatish metodikasi. Son va ifoda tushunchasi. Ifoda va sonli ifoda. O'zgaruvchi qatnashgan ifoda. Ifoda va munosabat belgilari. Tenglik, tengsizlik. Sonli tenglik va tengsizlik uni yechishga o'rgatish usullari metodikasi. Tenglama va uni yechishga o'rgatish usullari. Turli bog'lanishlar va ularning berilish metodlari.

Geometrik materiallarni o'rganish metodikasi. Figura (nuqta, kesma, ko'pburchak) tushunchasi haqida tasavvurni shakllantirish va ularni chizish, ayrim xossalari bilan tanishtirish metodikasi. Sodda geometrik yasash ishlari bilan tanishtirish, fazoviy tasavvurlarni rivojlantirish. Figuralarni farqlay olish, qismlarga bo'lish, qismlardan figuralar hosil qilishga, ko'pburchaklar perimetri

hamda yuzasini hisoblashga, perimetr va yuza o'lov birliklari va ular orasidagi bog'lanishga doir masalalar yechish.

Kasr tushunchasi bilan tanishtirish metodikasi. Butunning ulushi. Butunning ulushini topish. Ulushga ko'ra butunni topish. Kasr tushunchasining ma'nosi, uning elementlari. Maxraji 10 dan oshmagan kasrlarni taqoslashning amaliy yo'nalishi. Maxrajlari bir xil bo'lgan kasrlarni qo'shish va ayirishning ma'nosi. Sonning kasr qismi va kasrga ko'ra sonni topishga doir masalalar yechish.

Arifmetik masalalar yechishga o'rgatish metodikasi. Masala va uning elementlari. Masalaning matematik tushunchalarning ma'nosini ochib berishdagi o'rmi. Masala tuzish va uni yechish. Sodda va murakkab masalalar. Masala yechishga o'rgatish bosqichlari va uning mantiqiy asosi. Masalalar turlari va ular ustida ijodiy ishlash. Konsentrlar bo'yicha masalalar yechish ustida ishlash. Masala yechishga o'rgatishning umumiy usullari ustida ishlash. Turli mavzuda masala yechayotganda o'quvchilar yo'l qo'yadigan xatolar va ular ustida ishlash metodi. Muammoli masalalar turi va yechishga o'rgatish metodi. Tafakkurni, mantiqiy fikrlashni rivojlantiruvchi, hayotiy mazmunga ega bo'lgan she'riy topishmoq tarzidagi masala ustida ishlash (tuzish va yechish). Masala ustida ijodiy ishlashga o'rgatish. Iqtisodiy masalarga doir hisoblashga oid sodda masalalar.

Matematika o'qitish metodikasining taraqqiyoti tarixi hamda uning kelajakda takomillashuvi va rivojlanish yo'llari. Matematika o'qitish metodikasining paydo bo'lishi, taraqqiyot bosqichlari asoschilari. Hozirgi zamonda bu fan taraqqiyoti yo'nalishlari va davr talabi. Fanning istiqboli. Boshlang'ich sinflarda matematika fanini o'qitishning taxminiy mazmuni va pedagogik texnologiyasi.

FOYDALANILADIGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Jumayev M.E. Matematika o'qitish metodikasi (OO'Y uchun darslik) Toshkent. "Turon-Iqbol" 2016 yil 426b.
2. Jumayev M.E., Tadjiyeva Z.G. Boshlang'ich sinflarda matematika o'qitish metodikasi. (OO'Y uchun darslik.) Toshkent. "Fan va texnologiya" 2005 yil.
3. Jumayev M.E., Boshlang'ich sinflarda matematika o'qitish metodikasidan praktikum. (OO'Y uchun) Toshkent. "O'qituvchi" 2004 yil.
4. Jumayev M.E., Boshlang'ich sinflarda matematikadan laboratoriya mashg'ulotlarini tashkil etish metodikasi. Toshkent. "Yangi asr avlodi" 2006 yil. 20 b/l.
5. Tadjiyeva Z.G., Abdullayeva B.S., Jumayev M.E., Sidelnikova R.I., Sadikova A.V. Metodika prepodavaniya matematiki.-T. "Turon-Iqbol" 2011. 336s.
6. Axmedov M., N. Abduraxmonova, M. Jumayev Birinchi sinf matematika darsligi. Toshkent. "Turon-Iqbol" 2019 yil.

7. Axmedov M., N.Abduraxmonova, M.Jumayev Birinchi sinf matematika darsligi metodik qo'llanma.Toshkent."Turon-Iqbol" 2008 yil.
9. Burxonov S., Xudoyorov O'., Norqulova Q., Ruzikulova, G'oyibova L. Uchinchi sinf matematika darsligi.Toshkent."Sharq" 2019 yil.
10. Bikbayeva N., Yangabayeva E., Gifanova K.To'rtinchi sinf matematika darsligi.Toshkent."O'qituvchi " 2017 yil.
11. Jumayev M.E. Bolalarda boshlang'ich matematika tushunchalarni rivojlantirish nazariyasi va metodikasi. (KHK uchun) Toshkent."Ilm-Ziyo " 2013 yil.
12. Jumayev M.E. Boshlang'ich matematika nazariyasi va metodikasi. (KHK uchun) Toshkent."Turon-Iqbol" 2012 yil.
13. Jumayev M.E., Axmedov M., Abduraxmonova N. Birinchi sinf matematika darsligi Toshkent."Turon-Iqbol" 2019 yil.
14. Tadjiyeva Z. va boshqalar. Boshlang'ich sinflarda matematika dars samaradorligini oshirishda tarixiy materiallardan foydalanish.Toshkent.TDPU,2008-yil.

5111700-Boshlang'ich ta'lim va sport tarbiyaviy ish ta'lim yo'nalishi
bitiruvchilari uchun ixtisoslik fanlaridan
Yakuniy davlat attestatsiyasi sinovi savollari

3.03.Ona tili va bolalar adabiyoti fani bo'yicha:

1. Til oilalari.
2. O'zbek adabiy tili va sheva. Shevalarning o'ziga xos leksik-morfologik va sintaktik xususiyatlari
3. Nutqning fonetik bo'linishi.
4. Nutq tovushlarining o'zgarishlari va ularning imloga ta'siri.
5. Orfoepik me'yorlar. Unliqlar orfoepiyasi. Undoshlar orfoepiyasi grammatik shakllar orfoepiyasi. Orfoepik me'yor va imlo.
6. O'zbek tilining imlo qoidalari.
7. Ko'p ma'noli so'zlarning kelib chiqishi
8. Ko'p ma'noli so'zlarning badiiy adabiyotlarda qo'llanishi.
9. Sinonim so'zlar va ularning qo'llanishi.
10. Antonim so'zlar va ularning qo'llanishi
11. Omonim so'zlar va ularning qo'llanishi.
12. O'zbek tilining nofaol leksikasi.
13. Frazologiya. Iboralarning shakl va ma'no munosabatiga ko'ra turlari.
14. Lug'atlarga shart.
15. Morfemika.
16. So'z yasaliishi.
17. Grammatika. So'zning grammatik ma'nosi va grammatik shakli.
18. So'z turkumlari, ularning tasnifi.
19. O'ring ma'no turlari.
20. Otlarda son kategoriyasi.
21. Otlarda kelishik kategoriyasi.
22. Otlarning yasaliishi.
23. Sifat, uning grammatik xususiyatlari.
- 24.Sifatlarda daraja.
25. Sifatlarning yasaliishi.
26. Sifatlarda modal shakl.
27. Son, uning ma'no turlari.
28. Olmosh, uning turlari.
29. Fe'l, uning grammatik xususiyatlari.
30. Fe'l nisbatlari.
31. Fe'lning vazifadosh shakllari.
32. Fe'l mayllari.
33. Fe'llarda shaxs-son kategoriyasi.
34. Fe'l zamonlari.
35. Ko'makchi fe'llar, to'liqsiz fe'l haqida ma'lumot berish.
36. Fe'llarning yasaliishi.
37. Ravish, uning ma'no turlari.

38. Yordamchi so'zlar, ularning turlari.
39. Modal so'zlar.
40. Undov so'zlar.
41. Taqlid so'zlar.
42. Sintaksis. So'zlarning o'zaro bog'lanishi.
43. Gap, uning xususiyatlari.
44. Gapning ifoda maqsadiga ko'ra turlari.
45. Soddaga gap, uning turlari.
46. Bosh bo'laklar. Ega va kesim, ularning ifodalanishi.
47. Ikkinchi darajali bo'laklar, turlari, ifodalanishi.
48. Gapning uyushiq bo'laklari.
49. Gapning ajratilgan bo'laklari.
50. Gap bo'laklari sanalmaydigan birliklar.
51. Bir bosh bo'lakli va ikki bosh bo'lakli gaplar, ularning turlari.
52. To'liq va to'liqsiz gaplar, ularning turlari.
53. Gaplarning tuzilish jihatdan turlari, qo'shma gap, uning turlari.
54. Bog'langan qo'shma gaplar, ularning turlari.
55. Ergashgan (ergash gapli) qo'shma gap, ergash gaplarning turlari.
56. Bog'lovchisiz qo'shma gaplar va ularning turlari.
57. Murakkab qo'shma gaplar va ularning turlari.
58. O'zga gap, uning turlari.
59. Punktuatsiya (tinish belgilari).
60. Uslubiyat, nutq uslublari.
61. "Guliston" – pandnoma asari.
62. "Mabub ul-qulub" – turkiy pandnomachilikning yuksak namunasi.
63. Elbek – bolalar shoiri.
64. S. Ayniy – bolalar yozuvchisi.
65. Bolalar adabiyoti va kitobxonligi haqida V.G. Belinskiy N.G. Chernishevskiy ta'limoti.
66. O'zbek nasrida avtobiografik qissa janri.
67. O'zbek nasrida biografik qissa janri.
68. Oybek – bolalar yozuvchisi.
69. G'afur G'ulom bolalar shoiri va nosiri sifatida.
70. Sulton Jo'ra – o'smirlar kuychisi.
71. Janni Rodari-italyan bolalar adibi.
72. Quddus Muhammadiy ijodida bolalar olamining rang-barang jilolari.
73. Nosir Fozilov – bolalar adibi.
74. Xudoyberdi To'xtaboev – bolalarning romannavis adibi.
75. Hojiakbar Shayxov – fantastik asarlar muallifi.
76. O'zbek bolalar adabiyotining paydo bo'lish omillari.
77. Bolalar adabiyotining paydo bo'lishidagi ijtimoiy voqelik.
78. Didaktik adabiyot.
79. Bolalar adabiyotining asosiy maqsad va vazifalari.
80. Bolalar adabiyoti va umummadriy adabiyot o'rtasidagi farqli va musharak xususiyatlar.
81. Bolalar adabiyotida lirik yoxud komik mayning kuchliligi.

82. Bolalar kitobchiligi.
83. Animal kitob nima? Komiklar-chi?
84. Bolalar kitoblarini bezashda musavvir qanday mas'uliyatga ega? Noshir va adiblar-chi?
85. Bolalar adabiyotining ikki yo'nalishliligi.
86. Bolalar adabiyotidagi adreslilik.
87. Bolalar adabiyotida didaktikaning roli.
88. Maktabgacha tarbiya yoshidagi bolalar kitobxonligi.
89. Kichik maktab yoshidagi bolalarga mo'ljallangan badiiy asarlarning umumiy xarakteri.
90. O'smirlar kitobxonligi.
91. Bolalar folklori genezisi.
92. O'zbek bolalar folklorining asosiy janrlari.
93. Bolalarning taqvimiy qo'shiqlari.
94. Beshik qo'shiqlari tabiati.
95. Allalarda farzand qiyofasini umumlashtiruvchi poetik obrazlar.
96. Erkalamlarning janriy tabiati.
97. Bolalar o'yin folklori.
98. Harakati va ma'naviy(so'z) o'yinlari.
99. Maqol janri tabiati va uning etnopedagogik ahamiyati.
100. Paremik tur deganda nimani tushunasiz? Paremologiya nimani o'rganadi?
101. Paremioografiya-chi?
102. Xalq ertaklarining janriy tabiati va o'ziga xos xususiyati.
103. Sechri-fantastik ertaklar tabiati va genezisi.
104. Hayotiy-maishiy ertaklarning paydo bo'lish an'atasi hamda ijtimoiy-axloqiy ahamiyati.
105. O'zbek bolalar adabiyotidagi folklorizm va uslub.
106. Janr, syujet, motiv tushunchalarini izohlang.
107. Antropomorfizm hodisasi nima?
108. O'zbek folklorini to'plash va o'rganishda qaysi olimlar samarali izlangan?
109. Qadimgi bolalar kitobxonligidagi an'ana va ko'rinishlar.
110. Hadis va hadisxonlik namunalarini.
111. Pandnomachilik va qissaxonlik ko'rinishlari.
112. Qadimgi turkiy pandnomalar va ularning tabiati.
113. "Qobusnoma"ning g'oyaviy-badiiy mundariyasi.
114. "Guliston" va "Bo'ston" didaktik manzumalarining Sharq maktab va madrasalarida o'qish kitobi vazifasini o'tashi sababi.
115. Alisher Navoiy asarlarining bolalar kitobxonligidagi o'rni.
116. "Hayratul-abror" dostonidagi hikoyat, maqolat va masallar, hikoyalar mazmuni.
117. "Mabub ul-qulub" asari mumtoz pandnomachilikdagi qanday an'analar asosida yozilgan.
118. "Chor kitob" bolalarning ilk o'qish kitobi sifatida qanday fazilatlarga ega?

119. Abjadxonlik nima va u qanday o'rganilgan? Shu usuldagi chistonlarga misol keltiring?
120. "Savodi ta'lim" risolasi qanday asar.
121. "Chiston" so'zining lug'aviy ma'nosi va uning yana qanday nomlar bilan yuritilishi, an'aviyligi haqida mulohaza yuriting.
122. IIK maktab darsliklari qanday paydo bo'lgan?
123. XIX asrning 2-yarmi va XX asrning 1-choragidagi ijtimoiy muhit va madaniy hayot.
124. Sulton Jo'ranning hayoti va ijodi haqida ma'lumot
125. A. Avloniyning maktab she'ri tahlili.
126. Milliy uyg'onish harakati va uning o'zbek bolalar adabiyotini yuzaga keltirishdagi roli.
127. Hakim Nazir - o'zbek bolalar realizistik nasrining sobhkori.
128. Safar Barnoev she'riyatida urush bolalari taqdiri ifodasi. Milliy matbuotda bolalar adabiyoti haqidagi bahslar.
129. G'afur G'ulom - bolalar shoiri va nosiri.
130. Miraziz A'zam she'rining obrazlar olami
131. Abdulla Avloniy - ilk bolalar shoiri va islohotchi pedagogi. 1940-80 yillar o'zbek bolalar nasridagi tamoyillar. Tohir Malik detektiv qissalarida jamiyat va shaxs fojialari tasviri
132. Hamza Hakimzoda Niyoziy - ma'rifa-parvar bolalar shoiri.
133. O'zbek bolalar she'riyatining janriy rang-barangligi va obrazlar olami. "Tabiat alifbesi" - qomusiy kitob.
134. Xudoyberdi To'xtaboev-bolalarning sarqizashi va romanavis adibi. Hamza-ma'rifa-parvarlik adabiyotining taniqli namoyondasi.
135. "Lochin qanotlar" romanida urush va bolalik mavzui talqini.
136. Anvar Obidjon-bolalar shoiri, Mirkarim Osim asarlarida tarixiy haqiqatning badiiy haqiqatga aylanishi
137. "Turkiy guliston yoxud axloq"-ta'limiy-axloqiy asar.
138. Sadridin Ayniy-bolalarning zullisonayn adibi
139. Milliy istiqol yillarida bolalar she'riyati;
140. Sh.Sa'dulla-bolalar dramaturgi.
141. Anvar Obidjon-bolalar adibi va dramaturgi
142. Milliy istiqol yillarida bolalar nasri ko'rinishlari.
143. "Ibn Sino qissasi"ning mavzuviy mundariyasi.
144. 1920-30-yillardagi o'zbek bolalar nasri va uning taraqqiyoti haqida fikr yuriting.
145. Miraziz A'zam bolalarning faylasuf shoiri. Safar Barnoevning zamonaviy mavzudagi asarlari tahlili
146. 1920-30-yillardagi o'zbek bolalar she'riyatidagi obrazlar olami to'g'risida ma'lumot
147. Quddus Muhammadiy - bolajonlarning tabiatshunos shoiri
148. Po'lat Mo'min erak pesalarining mavzuviy mundariyasi
149. 1920-30-yillardagi o'zbek bolalar dramaturgiyasidagi izlanishlar. Hojiakbar Shayxov-fantast adib.
150. Tursunboy Adashboev she'riyatining mavzular olami
151. Tohir Malik - detektiv nasr ustasi
152. O. Hikmat erak dostonlarining mavzuviy mundariyasi
153. G'. G'ulomning yumoristik she'rlari tahlili
154. Mirkarim Osim-bolalarning tarixnavis adibi
155. G'. G'ulom qissalarida yetimlik motivi va jamiyatning bolalikka munosabati ifodasi
156. "O'z bola yoki Xolida" hikoyasi tahlili.
157. Zafar Diyoz Kichkinoylar shoiri.
158. Hojiakbar Shayxov fantastikasining mavzuviy mundariyasi va obrazlar olami
159. "O'tmishdan ertaklar"-abtobiografik qissa.
160. Elbek-bolalar shoiri, nosiri va islohotchi muallimi
161. Milliy istiqol yillarida bolalar dramaturgiyasi
162. "Uchqur poezdlar"-biografik qissa namunasi.
163. Shukur Sa'dulla-bolalik kuychisi.
164. Quddus Muhammadiyning folkloridan foydalanish mahorati
165. Meshpovon obrazi tavsifi.
166. Po'lat Mo'min - bolalar shoiri va dramaturgi
167. Abdulla Avloniyning pedagogik risolalari mazmun-mundariyasi
168. Hoshimjon obrazi tavsifi.
169. Milliy istiqol yillarida bolalar publisistikasi;
170. Tohir Malik nasrida bolalik olamining ruhiy manzaralari.
171. "Esdaliklar"-memuar asar.

3.04. Umumiy pedagogika fani bo'yicha:

1. "Pedagogika" atamasining lug'aviy ma'nosi nima?
2. Inson tarbiyasi va rivojlanishi haqidagi fan bu ...
3. Pedagogika fani nimani o'rganadi?
4. Pedagogikaning asosiy kategoriyalari qaysilar?
5. Pedagogika fanlari tizimini ko'rsating
6. Shaxs rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillarni ko'rsating.
7. Uzlaksiz ta'lim turlarini ko'rsating.
8. O'qituvchiga xos bo'lgan asosiy sifatlarni sanab bering.
9. O'qituvchi tayyor ma'lumotni yetkazishi emas, balki, ...
10. O'qituvchiga qo'yilgan talablar
11. Individ bu:
12. O'spirinlik davri yoshini aniqlang.
13. Pedagogik jarayonning maqsadi:
14. Pedagogik jarayon (tizim) nima?
15. Pedagogik jarayonning mazmuni
16. Tarbiya tamoyillarini ko'rsating
17. Jamoaning norasmiy tuzilmasi
18. Bolalar jamoasining vazifalari
19. Tarbiya metodi
20. Ijtimoiy ongni shakllantirish metodiga kaysi usullar kiradi?

21. Ijtimoiy xulq-atvorni shakllantirish metodining usullarini ko'rsating.
22. O'rgatish, mashq qilish, topshiriq, tarbiyalovchi vaziyatlar qanday tarbiya metodlariga kiradi?
23. Aqliy tarbiyaning vazifasi nimadan iborat?
24. Aqliy tarbiya kaysi kobilyatni o'stiradi?
25. Ta'lim oluvchilarni fan asoslariga oid bilimlar tizimi bilan qurollantirish ijtimoiy tarbiyaning qaysi yo'nalishi asosida amalga oshiriladi?
26. Davlat ramzlari majmuasiga nimalar kiradi?
27. Fuqarolarning burchlari quyidagilardan iboratdir
28. Harbiy vatanparvarlik tarbiyasi
29. Huquqiy tarbiyani tashkil etish jarayonida
30. Mehnat faoliyatining asosiy turlari :
31. Iqtisod atamasining ma'nosi:
32. Tejamkorlik, rejalili, intizomlilik, uddaburonlik, uyushqoqlik, ishchanlik, taribsizlikka nisbatan murossasiz bo'lish qaysi tarbiya turiga mansub?
33. Odamning inson sifatida shakllana borishi jarayonida uning kamoloti darajasini belgilovchi me'yorlarini ko'rsating.
34. Axloqiy tarbiya
35. Axloqiy suhbat, munozaralar kaysi tarbiya uslublariga mansub?
36. Yestetik tarbiyaning asosiy vazifalarini ko'rsating
37. Nafosat tarbiyasining asosiy vositalari.
38. Yekologik tarbiyaning asosiy maqsadi va vazifalari.
39. Jismoniy tarbiyaning asosiy vazifasi
40. Didaktika
41. Didaktikaning asosiy tushunchalari (kategoriyalari).
42. Didaktika ta'lim jarayonining uchta maqsadini ko'rsatang.
43. Ta'lim jarayonining tarbiyaviy maqsadi.
44. Motiv nima?
45. Ta'lim jarayonining ziddiyati izoxlangan katormi ko'rsating.
46. Ta'lim-tarbiyaning rivojlantiruvchi kuchi bulgan ziddiyatlar quyidagicha buladi :
47. Insonparvarlashtirish prinsipi
48. Predmetlararo bog'liqlik prinsipi
49. Ta'limning ko'rgazmalilik prinsipi
50. Pedagogikaning o'quv predmeti sifatida asosiy rivojlanish davrlari.
51. Shaxsni shakllanishi va rivojlanishida boshlang'ich ta'limning o'rmi.
52. Ta'lim qonunlari va prinsiplari — boshlang'ich ta'lim darslari samaradorligini oshirishda bosh omil.
53. Pedagogik texnologiyalarning shakllanishi va tadrriiy rivojlanish tarixi.
54. Suxandonlik va ijodkorlik pedagogika kasbining yuzaga kelish sharoitlari.
55. Bo'lajak o'quvchilarni pedagogik kasb faoliyatiga tayyorlashning psixologik texnologiyalari.
56. Boshlang'ich ta'limda interaktiv metodlarni qo'llashning o'ziga xosligi.

57. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tanqidiy fikrlashni shakllantirish va rivojlantirishda faol metodlarning o'rmi.
  58. Interfaol metodlar haqida ma'lumot bering.
  59. Ta'lim prinsiplari
  60. Pedagogik texnologiyalarning asosiy jarayonlari.
  61. Ta'lim jarayoniga texnologik yondashuvning asosiy tamoyillari.
  62. Ta'lim jarayonini tashkil etishda innovatsion yondashuvlar mazmuni.
  63. Mustaqil ta'lim olish texnologiyasi va boshlang'ich ta'limdagi ahamiyati.
  64. An'anaviy va noan'anaviy ta'lim texnologiyalarining mazmuni va metodikasi xususiyatlari.
  65. Boshlang'ich sinf darslarida muammoli ta'lim texnologiyasidan foydalanish yo'llari.
  66. Boshlang'ich ta'lim jarayonida modulli ta'lim texnologiyasi.
  67. Masofaviy ta'lim texnologiyasi.
  68. Muammoli ta'lim haqida ma'lumot bering.
  69. "Illustrasiya" metodi ta'lim metodlarining qaysi turiga mansub?
  70. Tarbiya va maktab
  71. Ijtimoiy faollikni rivojlantirish usullari
- 3.06. Ona tili o'qitish metodikasi fani bo'yicha:**
1. Ona tili darslarining tarkibiy qismlari.
  2. Boshlang'ich sinflarda ona tili o'qitishning ahamiyati.
  3. Boshlang'ich sinflarda ona tili o'qitishning mazmuni.
  4. Boshlang'ich sinf ona tili darslarida tafakkurni o'stirish yo'llari.
  5. 1-sinf O'qish darsligi tahlili.
  6. Boshlang'ich sinf ona tili dasturi tahlili.
  11. Ona tili boshlang'ich sinflarda yetakchi o'quv predmeti.
  12. Boshlang'ich sinflarda ona tili o'rgatish mazmuniga umumiy tavsif.
  13. O'qish va yozuv darslariga qo'yiladigan talablar.
  14. Tovush ustida ishlash.
  15. Boshlang'ich sinflarda badiiy asarni tahlil qilish.
  16. Kichik yoshdagi maktab o'quvchilarning badiiy asarni idrok qilishidagi psixologik xususiyatlari.
  17. Badiiy asarni o'qishga tayyorgarlik.
  18. Asar mazmunini tahlil qilish.
  19. O'qish darslarida mustaqil ish.
  20. O'qish darslarida o'quvchilarning og'zaki nutqini o'stirish.
  21. O'zbek tilining tovush tuzilishi va grafikasi.
  22. O'qish va yozish jarayoniga psixofiziologik tavsif.
  23. Ona tili o'qitish tamoyillari.
  24. Sinfda o'qish darslarining ahamiyati.
  25. Yaxshi o'qish malakalarining sifatlarini takomillashtirish yo'llari.
  26. Asar mazmuni bilan dastlabki tanishtirish.

27. Ona tili metodikasining tekshirish metodlari.
28. Savod o'rgatish jarayoniga tavsif.
29. Savod o'rgatish jarayonida tovush metodidan foydalanish.
30. Anlatik-simetrik tovush metodiga tavsif.
31. Grammatik tushunchalarni o'zlashtirishdagi qiyinchiliklar.
32. So'z yasovchi qo'shimchalarning tilimizdagi ahamiyatini o'zlashtirishga o'quvchilarga qanday yordam beradi?
33. Grammatik tushunchalar ustida ishlash.
34. Bilimni shakllantirish xarakteriga ko'ra grammatik mashqlar.
35. O'quvchilar bajaradigan aqliy omillar xarakteriga ko'ra mashqlar.
36. Boshlang'ich sinflarda so'zning morfeimik tarkibini o'rgatish.
37. Boshlang'ich sinflarda so'z turkumlarini o'rganishdagi izchillik.
38. So'z turkumlarini o'rgatish jarayonida orfografik malaka ustida ishlash.
39. Boshlang'ich sinflarda sifat so'z turkumini o'rgatish.
40. Boshlang'ich sinflarda fe'l so'z turkumini o'rgatish.
41. Boshlang'ich sinflarda fe'lni o'rgatishdagi izchillik.
42. Kichik yoshdagi o'quvchilar uchun sintaktik bilimlarni o'zlashtirishning ahamiyatini tushuntiring.
43. Boshlang'ich sinflarda gap ustida ishlash.
44. Boshlang'ich sinflarda tinish belgilarini o'rgatish.
45. Boshlang'ich sinflarda imlo qoidalarini o'rgatish.
46. O'quvchilar nutqini o'stirish vazifalari.
47. Nutq va tafakkurning o'zaro bog'liqligini izohlang.
48. Lug'at ustida ishlash metodikasining vazifalari.
49. Lug'at ustida ishlash metodikasining asosiy yo'nalishlari.
50. Boshlang'ich sinflarda so'z ma'nolari ustida ishlash.
51. Boshlang'ich sinflarda sinonimlar ustida ishlash.
52. Mantiqiy mashqlar va ularga tavsif.
53. Boshlang'ich sinflarda so'z birikmasi ustida ishlash.
54. Gap ustida ishlashga oid mashqlar tavsifi.
55. Bog'lanishli nutq va uning vazifalari.
56. Bayon nima? Uning turlarini izohlang.
57. Qayta hikoyalashga qo'yiladigan talablar.
58. Tanlab hikoyalashning turlarini ayting.
59. Qisqartirib qayta hikoyalash.
60. Ijodiy qayta hikoyalash.
61. Og'zaki va yozma ish turlari.
62. O'quvchilar nutqida uchraydigan xatolar.
63. Nutqiy xatolar va ularning oldini olish.
64. Lug'at ustida ishlash.
65. 1-sinf Ona tili darsligi tahlili.
66. 1-sinf O'qish darsligi tahlili.
67. 1-sinf Ona tili darsligidagi mashqlar tahlili.
68. Dars tahlili namunasiga tavsif bering.
69. Dars konpekti va uning tuzilishi.
70. 2-sinf Ona tili darsligi tahlili.

71. 2-sinf O'qish darsligi tahlili.
72. 3-sinf Ona tili darsligi tahlili.
73. 3-sinf O'qish darsligi tahlili.
74. 2-sinf Ona tili darsligidagi mashqlar tahlili.
75. 4-sinf Ona tili darsligi tahlili.
76. Ona tili darslarining turlari.
77. Oni o'rgatish metodikasi.
78. Sonni o'rgatish metodikasi.
79. So'z yasashga doir mashqlar.
80. Diktant va uning turlari.
81. Diktant o'tkazishning ahamiyati.
82. Ijodiy matn ustida ishlash metodikasi.
83. Boshlang'ich sinflarda uchraydigan ijodiy xarakterdagi matnlar xususiyati.
84. Yangi materialni o'rgatish va mustahkamlash dars tipiga tavsif.
85. O'quvchilar dafarida xatolarni ko'rsatish yo'llari.
86. Fonetik mashqlar va ularning boshlang'ich sinf darsliklarida tugan o'mi.
87. Sintaktik mashqlar va ularning boshlang'ich sinf darsliklarida tugan o'mi.
88. O'quv predmeti mazmuniga ko'ra dars tiplari.
89. Orfografik mashqlar va ularning turlari.
90. Alfba darsligi tahlili.
91. Hikoya janridagi asarni o'qitish metodikasi.
92. She'riy nutqning xususiyatlari. She'riy tahlil qilish metodikasi.
93. Masal janridagi asarlarni o'qitish metodikasi.
94. Ilmiy-ommabop maqolalarni o'qitish metodikasi.
95. Topishmoq, tez aytilish, maqol janridagi asarlarni o'qitish metodikasi.
96. Doston janridagi asarlarni o'qitish metodikasi.
97. Husnixat va uni o'qitish metodikasining maqsadi va vazifalari.
98. Yozuv tarixi.
99. Husnixatga o'rgatishning amaliy asoslari.
100. Husnixatga o'rgatishning tashkiliy-gigienik shartlari.

3.07. Matematika o'qitish metodikasi fani bo'yicha:

1. Boshlang'ich sinflarda matematika o'qitish metodikasi fan sifatida.
2. Boshlang'ich sinflarda matematika o'qitish metodikasi predmeti.
3. 1-sinf matematika kursi mazmuni
4. 2-sinf matematika kursi mazmuni
5. 3-sinf matematika kursi mazmuni
6. 4-sinf matematika kursi mazmuni
7. Boshlang'ich sinflarda matematika o'qitish metodikasi tushunchasi va uning turlicha talqini.
8. Og'zaki amaliy va ko'rsatma metodlar.
9. Induksiya, deduksiya, analogiya metodlari.
10. Muammoli ta'lim metodlari.
11. Didaktik o'yinlar metodlari.
12. Matematika o'qitishda tadqiqot metodlari.

13. Matematika o'qitish metodikasining boshqa fanlar bilan aloqadorligi.
14. Matematikadan boshlang'ich sinf o'quvchilari bilim, malaka va ko'nikmalari oldiga qo'yilgan talablar.
15. Hozirgi zamon matematika darslari oldiga qo'yilgan talablar.
16. Boshlang'ich sinf matematika darslarida interfaol metodlarning qo'llanilishi.
17. Boshlang'ich sinf matematika darslarini tashkil etish va uni o'tkazish.
18. Matematikadan noan'anaviy darslarni tashkil etish va uni o'tkazish metodikasi.
19. Matematika darslari tahlili.
20. Boshlang'ich sinflarda matematikadan sinfdan tashqari ishlarni tashkil etishning umumiy masalalari.
21. Darsdan tashqari o'quvchilarning uy ishlari. Matematikadan fakultativ mashg'ulotlarni tashkil etish va o'tkazish.
22. Boshlang'ich sinflarda matematikadan ekskursiyalarni tashkil etish. Matematik viktorina va konkurslarni tashkil etish va o'tkazish.
23. Matematik olimpiadalarni tashkil etish, o'tkazish. Matematik to'garaklarni tashkil etish, o'tkazish.
24. Matematik matbuot, matematik burchakni tashkil etish. Matematik kechalarni tashkil etish, o'tkazish metodikasi.
25. Boshlang'ich sinflarda matematikadan o'qitish vositalari turlari.
26. Darslik – o'qitishning asosiy vositasi sifatida. Bosma asosli dafardan foydalanish metodikasi.
27. Kam komplektli maktablarda matematika o'qitishning o'ziga xos xususiyatlari.
28. Kam komplektli maktablarda matematikadan o'quvchilarning mustaqil ishlarni tashkil etish.
29. Ixtisoslashgan sinflarda matematika o'qitishning o'ziga xos xususiyatlari.
30. Boshlang'ich sinflarda sonlarni raqamlashni o'rganishning umumiy masalalari.
31. 10 ichida sonlarni raqamlashni o'rganish metodikasi.
32. Tayyorgarlik davrining o'ziga xos xususiyatlari
33. O'n ichida sonlarni og'zaki va yozma raqamlash
34. Yuzlik konsentrida alohida qitishning sabablari. 11 dan 20 gacha bo'lgan sonlarni og'zaki va yozma raqamlash
35. 21 dan 100 gacha bo'lgan sonlarni og'zaki va yozma raqamlash
36. Uch xonali sonlarni og'zaki va yozma raqamlash
37. Ko'p xonali sonlarni raqamlashga tayyorgarlik ishlari Ko'p xonali sonlarni og'zaki va yozma raqamlash
38. Boshlang'ich sinflarda asosiy miqdorlarni o'rganishning umumiy masalalari
39. O'quvchilarda uzunlik haqida tasavvurlarni shakllantirish Uzunlik birliklari bilan tanishtirish
40. O'quvchilarda massa va sig'im to'g'risidagi tushunchalarni shakllantirish
41. O'quvchilarda vaqt tasavvurlarini shakllantirish
42. O'quvchilarda figura yuzi tushunchasini shakllantirish
43. Boshlang'ich sinflarda arifmetik amallarni o'rganishning umumiy masalalari
44. Og'zaki va yozma hisoblash usullari
45. O'n ichida arifmetik amallarni o'rganishga tayyorgarlik ishlari
46. O'n ichida arifmetik amallarni o'rganish bosqichlari
47. O'n ichida arifmetik amallar o'rganish tizimi va usullari
48. Yuzlik konsentrida qo'shish va ayirish amallarini o'rganish usullari
49. Yuzlik konsentrida ko'paytirish va bo'lish amallarini o'rganish metodikasi
50. Yuzlik konsentrida jadvaldan tashqari ko'paytirish va bo'lishni o'rnatish
51. Minglik konsentrida arifmetik amallarni o'rganish tizimi
52. Ming ichidagi sonlarni qo'shish va ayirish usullari.
53. Ming ichidagi sonlarni ko'paytirish va bo'lish.
54. Ko'p xonali sonlar ustida arifmetik amallarni o'rganish tizimi
55. Ko'p xonali sonlarni qo'shish va ayirish
56. Ko'p xonali sonlarni ko'paytirish va bo'lish
57. Boshlang'ich sinflarda algebra elementlarini o'rganish metodikasining umumiy masalalari
58. Sonli va harfiy ifodalar bilan tanishtirish
59. Tenglik va tengsizliklar bilan tanishtirish metodikasi
60. Tenglama bilan tanishtirish metodikasi
61. Geometriya elementlarini o'rganish metodikasining umumiy masalalari.
62. 1-sinfda geometrik material
63. 2-sinfda geometrik material
64. 3-sinfda geometrik material
65. 4-sinfda geometrik material
66. Perimetr tushunchasini o'rganish metodikasi
67. Figura yuzi tushunchasini o'rganish metodikasi
68. Masala, arifmetik masala, matnli masala tushunchalari mazmuni va mohiyati. Boshlang'ich sinflarda matnli masalaning roli
69. Arifmetik masalalar yechishga o'rganish metodikasining umumiy masalalari
70. Sodda masalalar va ular ustida ishlash metodikasi
71. Ikki amali masalalar bilan tanishtirish
72. Murakkab masalalar bilan tanishtirish metodikasi
73. Ayirmaga ko'ra noma'lumni topishga doir masalalar
74. Harakatga doir masalalar ustida ishlash
75. Proporsional bog'lanishga doir masalalar
76. Nostandart masalalarni yechishga o'rganish
77. Geometrik mazmundagi masalalar ustida ishlash
78. Myrakkab masalalar ustida ishlash metodikasi.
79. Yechilgan masala ustida ishlash
80. Matematika o'qitish metodikasi fani taraqqiyoti va tarixi

Boshlang'ich ta'lim kafedrasini mudiri:

A.R. Hamroyev